

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцѣна.

№ 2.

МАТИ.

Све почива, — поноћъ глува,
Само с' еданъ прозоръ свѣтли,
Свогъ единца майка чува,
Надъ болеснимъ њиме лебди.

Онъ е њбойзи сва подпора,
И утѣха дата съ неба,
Онъ одбрана одъ злотвора,
Онъ јој беше комадъ леба

Њво срце зна за жалость,
Три е сина законала,
Четвртого, садъ подъ старость
Да е рани, дочекала.

Па болестанъ и онъ паде,
К'о грудва се снега топи.
Майка надъ њимъ слуги яде,
Сузама га своимъ врони.

„Спавай, спавай чедо мое,
Санъ ће тебе разблажити,
Богъ ће стишат' муке твоје,
Ты ћешъ скоро оздравити.“

— Јо, майко, я неспавамъ,
Саме с' очи затвараю,
Буданъ, страшне спове санямъ,
Майко, я самъ близу краю —

„Немой, сине, да се плашишъ,
Болесномъ су теже ноћи;
Ты ћешъ скоро да оздравишъ,
Одъ бога ће помоћъ доћи.“

— Видишъ, майко, како онај
У кандилу жижакъ гори,
То е майко животь овај,
Са коимъ се човекъ бори. —

— Жижакъ ће се угасити,
Жижакъ — мой е животь правий;
Твој синъ ће се оладити,
Пре нег' зора што заплави. —

Тужну майку гриву гуе,
И кандилу брзо скочи;
Ново га прислужуе;
Къ майци бојој диже очи.

Па се спусти на кољна,
Обѣ руке диже горе:
„Заустави токъ времена,
Нешальи ми боже зоре.“

„Свемогућий, благиј съ неба,
Смилуй с' нека синај мой живи,
Ако т' една душа треба,
А ты, боже, мою прими!“

Майка с' тужна моли богу,
Сина смртне муке море:
— Майко, живит' я немогу,
И све ми е веће горе. —

— Майко моя, я бы давно
Већъ свршио муке мое,
Ал' ецањ чуемъ јадно,
Враћаю ме сузе твоје. —

— Съ чимъ ћешъ сутра ты платити,
Да единца твогъ саране,
И съ чиме ћешъ изравити,
Саморане твоје дане? —

„Небрини се ништа сине,
Гледай твоје здрављъ само;
Онај отацъ са висине
Бриве с' за све, што немамо.“

— Ево видимъ . . . едно пољъ,
Три ми брата . . . даю вѣнацъ.
Сада ми е — мало болъ —
Маше . . . рукомъ на ме . . . отацъ. —

„Јо, сине, — о за бога!
Какавъ отацъ, каква браћа?
Та прођи се поля тога,
Отудъ нико с' неповраћа“

Предъ икономъ жижака неста,
У соби се мракъ увати;
Синъ живити даљъ преста,
Изванъ себе виче мати:

„Јо, сине, 'оћешъ воде?
Јо, сине, проговори,
Јо, сине, заръ већъ оде?
Богъ неправду мени створи!“ — — —

Майка вршиш, чула косе,
По земљи се једна ваља,
Сутра у гробъ сина носе;
Майку воде путъ шпитала.

Изванъ себе тамо сѣди,
Четири су край њѣ стѣне;
Непрестано у њи гледи,
И синове зове њѣне.

По имену стѣне зове,
И съ њима се разговара.
Грли, любви, к'о синове,
Тимъ утѣху себи ствара. —

Грозна судба, коя јој е
Породъ срца савъ отеца,
Сажалена имала е,
И паметь јој одузела.

ПУТОВАНЪ КРОЗЪ СРБИЈУ 1591. год.

(продужено.)

20. Окт. У вече дођемо у Варадинъ.

21. Окт. Продужимо нашъ путъ низъ Дунавъ и дођемо у Карловце. Ова варошъ лежи на десној страни Дунава. То е прилична и лепа варошица; има две србске лепе цркве и једну католичку цркву. — По томъ проведемо се поредъ Слан-камена, гдѣ су се саме развалине могле видети, одма поредъ тѣхъ развалина лежи једна варошица са видомъ ограђена, у којој нема ништа знаменитогъ, осимъ неколико разваљенихъ кућа, које Турци нису хтѣли да оправе.

22. Окт. прођемо рано поредъ Зенедина (то е вальда Земуиъ). И видимо недалеко одатле Бѣоградъ, гдѣ за кратко време и приспѣмо. Кодъ Бѣограда утиче Савва у Дунаво, и Бѣоградъ лежи на једномъ узвишеномъ углу. Варошъ е по старомъ начину зидана съ много кула, и са двострукимъ зидомъ обграђена. — Са суве стране Бѣоградъ е добро утврђенъ, и свуда су подигнути високѣ шанчеви, подзидани са четвороуголнимъ каменѣмъ; по тимъ шанчевима озидано е врло много кула. Изванъ вароши пакъ има много прилично лези и добро озидани кућа, које су понаособъ разитркане биле; па и само е предградіе одлично, гдѣ различни народи живе као: Турци, Грци, Срби, Маџари, Далматинци, Евреи, Власи и прочи. — Обично у свимъ варошима у Турској већа су предградія одъ саме вароши.

У овој вароши т. е. у Бѣограду, писмо имали ништа знаменитогъ видети. — Предѣли око Бѣограда и брегови врло су леви, баремъ много су пріятни него непрестане унгарске равнице, али е и путованъ опаснѣе. Трговина е прилична, и кућа, гдѣ трговци држе свой еспањ, врло е знаменита. То е једно велико озидано на четири угла зданіе, покривено сво оловомъ, а свудъ око тогъ зданія подигнути су сводови, гдѣ су смѣштени еспањи, и свуда, гдѣ се годъ могло, направљени су дућани и напуњени свакојакимъ стварма и еспапомъ за продају. Као што се види, одъ ватре е све то сигурно. У средини тога трговачкогъ зданія има велика дворана (авлія), гдѣ и

ма једна лепа чесма, съ једнимъ великимъ округлимъ каменомъ. На томъ камену стои изрезано латински овако: „*Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit. Anno 1538.*“, које значи: Ко вѣруе и крсти се, биће спасенъ. Године 1538. — Има такође у вароши једна особена кућа, гдѣ су заробљени христіани затворени; и у тој кући поменути робови јавно се продају, и изложени су купцима на бираниѣ и гледаниѣ као и другіи еспањ. Овдѣ у Бѣограду немаю христіани ни једне цркве; али католици ипакъ држе своју црквену службу у једној приватној кући, и трговци католичке вѣре издржаваю о свомъ трошку једногъ свога свештеника.

У замакъ (градићъ) нехтѣдоше насъ све пустити да уђемо, съ поля могле смо видети доста топова по беди-мима. — Найпосле гос. посланикъ помоћу многи дарова успѣ, те дозволе њѣму, његовомъ стрицу и мени, и тако мы съ једнимъ чаушомъ уђемо у замакъ, гдѣ намъ нису ништа особитогъ показали. Примѣтили смо ипакъ, да е градићъ прилично утврђенъ, и да се неможе лако узети. У пређашња времена Турци нису никаква труда штедили, да ово мѣсто освоје. И самъ султанъ Муратъ и његовъ синъ Муамедъ прослављении освојтели Цариграда, желели су и храбро су се трудили, да освоје Бѣоградъ; али онда су Маџари и крстоносци бранили ову тврдињу, и барбари нису му ништа могли учинити. Найпосле султанъ Солиманъ, одма при почетку свогъ владаня 1520. године, улогори своју сву силу предъ Бѣоградомъ. Онда е било за Турке најпробитачнѣе време, ербо младый краљ маџарскій Лудвикъ, врло е небрежљиво и слабо владао, и сви маџарски великаши живили су у раздору и неслоги. И тако онда ударе Турци, и освоје ово мѣсто безъ велике муке. После освоєня Бѣограда отворе се врата цѣлой несрећи, која е одма за тимъ сву Маџарску преправила. Овај несрећнии догађај, учинио е, те те е краљ Лудвикъ био побѣђенъ; на такавъ начинъ буде и Ердель изгубљенъ, и Будимъ освоєнъ. То исто буде и са Острогомъ. — Одъ освоєня Бѣограда цѣла е Маџарска била отворена турскомъ нападаню, и сусѣдни христіански народи, дрктали су одъ предстоѣнегъ турскогъ опустошеня. И нама самимъ Чесима, маџарско-турски боеви врло су шкодили. Наши новци и војници буду изъ земаљ извучени. Бѣда е сада тако велика, да ће, ако насъ богъ не сачува, невѣрници и у саму Аустрију продрети, и нашемъ миломъ отечеству освоєнѣмъ грозити. Своей тој бѣди и страу узрокъ су наши унутрашњи раздори и свађе. Немамо праве христіанске любви, и старогъ ческогъ поштена и отечестволюбія. То е све съ нашимъ предцима изумрло.

(продужиће се.)

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГЪ МИША.

„Касателно преступљеня мишева, непропуштамъ званично по дужности доставити, да су мишеви једномъ ђурку у комори 20 пера изчупали.“ Какво преступљенъ! викне великій мачакъ, кој е у томъ засѣданю предѣдавао, то се мора извидити. Дайте овамо ђурка викне другій, ерѣ е онъ доказательство преступка. Еданъ између њи, кои е сигурно православъ био, гласне се овако. Што е

большій фуракъ, то е веће преступлѣнѣ мишева, а што веће преступлѣнѣ, то мора оштрѣя казнь быти. Ово се не може само гледанѣмъ опредѣлити; мора се фуракъ пробати; и потомъ одкине одъ фурака парче и поведе. Господине друже! викне другій, шта е то, мы смо дошли овамо, да о ползи господина овогъ радимо, ерѣ ако свакай по едно парче фурака поведе, то онда неће ништа господину остати, и онда ћемо мы гори быти него и сами мишева, ерѣ они су само неколико пера изчупали, а мы зарѣ да цѣлогъ фурака поведемо. Ей мой Господине, викне другій, вы се у томе неразумете, можебыти да вы добро мишеве ватате, али што се тиче православни предмета, види се, да немате ни знаня ни практичногъ искусства. Зарѣ вы мислите, да ми съ нашимъ савѣти текъ тако тумарнемо безъ изслѣдованія? Казнь мора преступку одговарати, а како ће се то моћи учинити, ако се, какавъ е фуракъ, неозна? Добаръ фуракъ болѣ се продае него рѣавъ, дакле потомъ преступленіе мишева веће е, ако су доброгъ, него што бы было, кадъ бы рѣавогъ фурака нагризли. Све се мачке сагласе съ овимъ мнѣніемъ едиогласнимъ маукомъ, и тако зачасъ фурака поведу. Све нађу, да е врло добаръ. Прегрдно преступлѣнѣ! продеру се све мачке угласъ; страшно покушенѣ! мишеви су се усудили, наиболѣгъ фурака дарнути: треба и за ово неваљалство казнити.

Мачакъ овај, кои е пандурску службу одправљао, и далѣ извѣстія подносећи рече, да има една велика лопта путера у единомъ буцаку, и да се чини, као да су се мишеви, и ово дарнути, усудили. Што се коме чини, викне еданъ маторый мачакъ, то не извѣсно; и тако гдѣ се коме што текъ чини, ту не нужно никакво изслѣдованіе.

Другій мачакъ: Шта?! но, то бы лепо было, никакво изслѣдованіе у тако важной ствари! мы морамо на мѣсто изићи, и стварь комисіоно изслѣдити, како ћемо „визумъ репертумъ“ моћи дати.

Потомъ оду четири депутирца на мѣсто, да се о дѣлу очевидно увѣре, и будући се никакавъ угрызъ мишевльйй не познао, тако они оставе стварь у сумњи, но за накнаду днорне свакай е подобро парче одъ путера загризао. Садъ дођу у противорѣчіе, ерѣ две су мачке потврђавале, да е една више загризла, него што іой е надлежало. Стварь се представи засѣданію осталь мачака, кое да бы се о томе увѣриле, на истый начинъ оду све на мѣсто, да каквођу путера обиђу, и тако сви двѣ оне сасвимъ поведу. Почемъ е ово важно дѣло окончано, учини мачакъ, кои е пандурску службу одправљао, и сѣдуюће извѣстіе. „По причини доброга поредка и сигурности свачіе собственности, много више мога господина, я непропущтамъ по светой дужности моіой и то доставити, да се тамо налази еданъ великай лонаць съ млекоомъ, одъ кога су мишеви пили; и наймаиѣ зацѣло нема десетъ каплѣй на ови. Доставлѣно мора се извидити, древне коръ мачака. Да бы се то удѣйствовало, буде посланъ еданъ вѣштакъ између мачака, кои се у млеку разуме, да са шапомъ своіомъ количину млека измѣри. Почемъ овај на мѣсто дође, хтѣо е свою шапу у лонаць турити, но случайно превали лонаць, и млеко потече до ормана, гдѣ су колачи и друге послатице быле. Садъ е одлаганъ было у опасности, и све скупа мачке скоче, да би наводне-

нію границу положили, те брзо посрчу млеко, заключивши о томе извѣстіе господину поднети, како е было. При сачиняваню извѣстія, небуду у главной ствари едиогласни, ерѣ едни су потврђавали, да се млеко неотично, а други да се отимиде просуло; и опетъ други су доказивали, да не требало лонаць съ млекоомъ ни дирати. И тако породи се такова ларма, да господарь куће дотрчи у комору, и съ единомъ батиномъ, безъ свакога сажалѣня стана погомили мачака ударати. „Я ћу васъ научити.“ повиче онъ, „како ћете вы засѣданіе држати, вы дугорепи лопови! — да бы ми неколико пера заштедили, прождерали сте цѣлогъ фурака, двѣ оне путера, и просули сте ми три оне млека — да васъ врагъ носи! — мишеви ми нечине такоу штету, какову сте ми вы учинили.“ Онъ и изагна све напольш, а разбіевый прозоръ, крозь коя е високай совѣтъ мачака у комору ушао, опетъ оправи. Я самъ съ тимъ быо савршено задоволяиѣ, и све самъ, што самъ желію, уизобилію имао, али я самъ и тако умѣрено ео, да господинъ не више узрока имао, мачіи судъ у комору наређивати.

То е стара пословица, коя вели, да се добри дани немогу сносити, па тако е и са мноми сиротимъ мишемъ было. Любопытство ме подражи едануть, да неку чудновату машину, коя е одъ косе пачинѣна была, посмотримъ. Она е у комори на единой дрвеной глави стояла, преко чега се црнло покривало као торба. Я самъ се проодао мало по овомъ брду одъ косе; удавнуть се отворе врата на комори, я побѣгнемъ, но у хитости итсамъ могао далѣ измаи одъ те црне торбе, коя се као итосамъ после дознао, косна кеса звала, будући е она чудновата машиня парока была. Причинитель овога стра, кои ме е невриправна напао, была е госноя господинова, коя е, будући е празникъ быо, дошла, да узме светчану пароку, да е господинъ на главу мете. Лако се може по мислити, како е мени было, што самъ морао у овомъ проклетомъ квартиру быти. Нисамъ смѣо дисати. Господинъ носіо ме е сиромо по дана коекудъ, и кадъ е у трактеру за ручкомъ сѣдію, я се заборавимъ, и почнемъ на несрећу мрдати. Чиновникъ е мислію, да га до нѣга сѣдеиѣй гость чуна и почне свое невольство показивати. Онъ се здраво препирао съ нымъ, и кадъ е стварь озбыльномъ постала, я провиримъ крозь едну рупицу мало наполю но бирташица опази ме. Яо! вы имате миша у пароки, викне она. Чиновникъ, кои не особитый нашъ пріятель быо, поплаши се и баца пароку на асталъ. Међутимъ я умакнемъ изъ могъ апса, и потрчимъ къ вратима у прву мишию рупу. Тако дођемъ изъ чиновничке куће у меану. (свршиће се.)

ЕРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Еракъ. А што не изашла Шумадинка око Божића?

Петакъ. Нису дали светци.

Еракъ. Говори се, да Шумадинка има страота много пренумеранта; баремъ ће садъ лако моћи изаћи на край.

Петакъ. Дабогме, да ће изаћи на край; боимъ се само, да и овај путъ пре годичне нелађе на край.

Еракъ. Петаче, я се лютиимъ на тебе, ты мени неврати оне новце, што самъ ти узаймио; кадъ ћешъ ми вратити?

Петакъ. Я насамъ пророкъ, да знамъ то погодити.

Еракъ. Ако ниси пророкъ, а ты си лажа.

Петакъ. А ты си рђа.

Еракъ. Ты си варалица.

Петакъ. А ты си найвећа будала.

Дедакъ: Немојте опетъ да се свадите: я ћу вамъ казати, што вамъ јошъ нико до садъ не казао: вы сте обонца поштени и добри люди.

Л У Д Е Р Ъ Ч И.

Буди искренъ, и говори свагда оно, што мислишь.

Кадъ имашъ двѣ хальвине, одну скини, на подай е другомуе.

Стариємъ своемъ слободно истину у очи кажи.

Свагда теги на праведну страну.

Немой никоме да ласкашь, ласкањъ е ђаво' створіо, а богъ искреность.

Д О М А Њ И Й Т Е А Т Р Ъ.

(25. Јануара. Дѣте само у соби, метуло два јастука, на одозго узяло.)

Колѣшница. (Уђе у собу.) Шта то радишь немирный ђаволе, заръ нема никога кодъ куће?

Дѣте. Нема, нема, — ђій! дорать.

Колѣшница. (Милуе дѣте.) Што е јуче плакала твоја пана? е ли, шо е тукао тата — кажи чедо мое?

Дѣте. Ние нану тата тукіо. — Тукіо само леђа и носъ, ђій, дорать!

ШТА МИ ТИ Е ШТО?

Танъбиръ до танъбира, чакъ до Варадина.

Пуна тепсія златны кочица.

Шуто јуче крозь гору гуди.

Шта у гори безъ мозга лае?

Шта неможе о клину висити?

Нити мисли ни говори, само ти се каже.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— *Аустр. коресп.* изъ Беча пише: Као што е познато, пуномоћници су аустрійскій, францускій и енглескій 16. Дек. князу Горчакову саобштили оне четири точке а тако и толкованъ њјово; но Горчаковъ неимајући пуномоћія одъ двора свогъ, искао е, да се ово до 15 дана одложи, за кое ће време онъ пуномоћіе добыти моћи. И тако 24. пр. м. яви князь Горчаковъ грофу Буоду, да е одъ свогъ двора упутство у смотреню оне четири точке добыто, и одма е сутраданъ конференція држана, на којој су се пуномоћници четири силе, што се тій точкій и њјовогъ главногъ смисла тиче споразумѣли, садъ се само очекуе јошъ одобренъ изъ Париза и Лондона. По томе дакле основъ е већъ положенъ, на коме ће се моћи обштыи миръ Европе повратити.

— *Лондонъ 27. Дек.* Лордъ Русель јуче е са својомъ женомъ у Паризъ одпутовао. Овдѣ, поредъ својо преговора о миру, јако се оружаю.

— *Аустр. коресп.* одъ 27. Дек. пише: Кадъ се у Лондону разгласило, да Русія четири точке прійма, одма су папири и овдѣ и у Паризу скочили.

— *Паризъ 29. Дек.* *Монитеръ* явля, да е царъ прегледао оно одѣљњъ гарде, кое ће у Кримъ ово дана ићи, и изрекао њмъ е слѣдујуће рѣчи: „Будите и вы учасници опасности, но скоримъ ћете и благословъ славе добыти; вы ћете доста принети, да се наши орлови на зидинама севастопольскимъ вјо.“ — Омеръ паша одлази у Балаклаву, да се са саюзнимъ ђенералима о будућој својој операцији споразумѣ. Њњовъ корпусъ износи на 50,000 момака.

— *Войн. новине* одъ 29. Дек. пишу: по телеграфскимъ извѣстіяма не се на бойноме полю у Краму ништа знаменито догодило. Адмирала Хамелинъ и Дундасъ опростили су се съ флотомъ; съ њима заедно одлазе херцогъ Кембриѣ и принѣзъ Наполеонъ. Говори се, да е лордъ Рагланъ изъ Лондона заповѣсть добыо, да противъ Севастополя одсудніе мѣре предузме, и да еданцутъ одавно изчекиваный юришь учини; но многи сумняю о овој заповѣсти, а найвише зато, што само енглеска войска безъ Француза не у станю на Севастополь юришити, а Канроберу о юришениу никаква заповѣсть досадъ не дошла. — По извѣстіяма одъ саюзны ђенерала обсада кодъ Севастополя напредуе. Руси често изъ града нападаю, и ово саюзницима отежава посао; но и саюзници често разматраю око Балаклаве, особито съ десне стране Черне рѣке, да увиде, какво е положенъ узео ђенералъ Липрандїй.

— Изъ *Одесе* являю, да се тамо живо батеріе граде око цѣле вароши. Хиляду посленика непрестано на томе раде. Князь Паскевиѣ пишао е Горчакову, да лу офицере пошлѣ, кои добро знаю стране езике, а понайвише Њмце. Овдѣ се врло радуо, што е остарѣлый ђенералъ Мураевъ на мѣсто княза Воронцова главниъ командантомъ на Кавказу постао; изборъ се овај може за сређный узети, еръ е онъ човекъ башъ на своме мѣсту.

Войн. новине пишу: Подунавска турска войска, коя подъ Омеръ-пашомъ у Евпаторію иде, тежко ће нападатти моћи: еръ на Симферополь и Бакчи-Сарай не ни мислити; Омеръ-паша нема ту силу, кою су саюзници на Алми имали; напротивъ Остенсакенъ има много войске.

Лондонъ 29. Дек. Овдѣ е заключено, да блокада своју пристаништа на Црномъ и Азовскомъ мору одъ 18. Јануара одпочне.

— *Петербургъ 29. Дек.* Князь Меншиковъ званично явля, да се до 20. Дек. кодъ Севастополя ништа знатно догодило не. Руси често поћу изъ града на саюзнике нападаю; при едномъ оваковомъ нападаню заробили су они 10 зуава, (француско-африкански воишика).

О д г о н е т к а.

Жито. Гусле. Лубеница. Очи. Лађа. Грудва сира.

Течай. сребра 25½—26, дуката 5 фор. 52 кр.